

Мр Душан Ракитић*

Политикологија религије – Politics and Religion,
Центар за проучавање религије и верску толеранцију, Београд
1/2007 (стр. 228), 2/2007 (стр. 175), 1/2008 (стр. 204).

Светска и домаћа научна периодика богатија је за још један занимљив допринос. Ради се о часопису *Политикологија религије*, првом такве врсте не само код нас, него и у свету. Први број тог часописа појавио се фебруара 2007. године, а до сада су објављена три његова издања. Политикологија религије је у формалном смислу релативно млада наука, рођена у последњим деценијама XX века, мада је у основи стара колико и општа политикологија. Политикологија је одавно незаобилазно сагледавала дубоке везе државе и религије, али се посебна научна дисциплина која се бавила првенственом тим аспектима одвојила знатно касније. Слична је ситуација и са дисциплином која проучава правне аспекте односа државе и цркве, која је такође као самостална дисциплина формирана тек у последњим деценијама прошлог века под називима *Staatskirchenrecht*, *Droit civil ecclésiastique*, *State-Church Law* (у последње време све чешће *Law on Religion*), а код нас као Државно-црквено право.¹

Светско удружење за политичке науке је пре неколико година основало посебну секцију посвећену политикологији религије под називом *Истраживачки комитет 43 (RC43)*. Амерички политиколози су у оквиру Америчког удружења за политичке науке формирали посебну секцију *Религија и политика*.² Поменута америчка секција је одлучила да, због велике продукције и потребе за анализама из политикологије религије, покрене прву научну ревију у свету посвећену тој дисциплини, која је требало да започне са излагањем 2007. године, али се први број још није појавио. Међутим, аутори окупљени

---

* Аутор је асистент-приправник Правног факултета Универзитета у Београду.

¹ О појму, развоју и терминологији која се користи за означавање ове дисциплине, в. више Аврамовић, С., *Прилози настанку Државно-црквеног права у Србији – State-Church Law in Serbia*, Београд 2007, 10.

² www.apsanet.org/~religionandpolitics/

око Центра за проучавање религије и верску толеранцију из Београда су то постигли. Они су управо 2007. године покренули такав научни часопис, можда први у свету под именом те дисциплине – *Политикологија религије*. Часопис од првог броја има међународни карактер, с намером да окупи најбоље светске ауторе у овој области и сродним дисциплинама. Објављује се два пута годишње, тако да су до сада издата три броја (два за 2007. годину и први број за 2008. годину).

О значају и дометима овог часописа довољно говоре текстови и сарадници који су се око њега окупили. Већ од другог броја је устаљена пракса да часопис има тему броја, аналитичке чланке у којима се третирају различити феномени ове науке, а садржи и рубрике прикази, научна критика и полемика. Имајући у виду да је енглески језик данас постао *lingua franca*, редакција је од почетка предност давала текстовима писаним на том језику, с тенденцијом да сви прилози буду објављивани на енглеском, али с јасном идејом да часопис истовремено има за циљ продор српске науке и културе у свет. О томе сведочи и ћирилични наслов, који је паралелан са енглеским и француским, као и сажети на српском језику, који обавезно прате сваки текст објављен на енглеском, што то се односи и на садржај и уводну реч. Часопис је уређен по свим стандардима које научни часопис међународног карактера треба да има, а ту се сусрећу писци са скоро свих континената, који пишу из перспективе готово свих светских религија. Сви су наставници универзитета или сарадници признатих научно-истраживачких институција.

Већ у првом броју за *Политикологију религије* су писали Џон Рекс (*John Rex*), професор емеритус на Универзитету Варвик из Велике Британије, оснивач одељења за социологију на универзитетима Дурхам и Варвик; Грегори Копли (*Gregory Copley*), председник Међународног удружења за стратешке студије у Вашингтону; професор Димитриј Безњук из Белорусије, са Филозофског факултета из Минска; професор Марија Серафимова са државног Југозападног универзитета у Благоевграду, Бугарска; један од водећих религиолога Македоније, Зоран Матевски, професор Универзитета Кирило и Методије у Скопљу и истакнути делатник у најзначајнијим светским научним организацијама за истраживање религије, укључујући и Међународно удружење за социологију религије из Лувена у Белгији, које је основано 1948. године као кровна светска организација за изучавање социологије религије.

У броју 2 за 2007. годину листа страних аутора је још више проширена. За *Политикологију религије* су своје прилоге дали др Михаела Моравчикова, директор Института за односе цркве и државе у Братислави; Иноуе Нобутака (*Inoue Nobutaka*), професор шинто студија на угледном Кокугакуин универзитету у Токију и један од

издавача познате Енциклопедије нових религија, руководилац пројекта о верском образовању у модерном Јапану; професор Абе Ата (*Abe Atta*) са Аустралијског римокатоличког универзитета у Мелбурну, некадашњи професор већег броја универзитета у САД, Јордану и Данској; Шантикумар Хетиарачи (*Shanthikumar Hettiarachi*), професор дисциплине *Религије и конфликти* у Центру Свети Филип у Лестеру, итд.

Сарадници броја 1 за 2008. годину, поред домаћих аутора, били су и Фатма Синдал (*Fatma Sündal*) са Универзитета у Анадолији у Турској; Анила Султана (*Aneela Sultana*), професор културне антропологије на Универзитету Каид ал Азам из Исламабада у Пакистану; Зиад Фахед (*Ziad Fahed*), професор Универзитета Нотр Дам из Либана; професор Џафер Абдулмахди Сахиб (*Jaafar Abdulmahdi Saheeb*) са Универзитета 7. април из Либије; професор Универзитета Барнас у Индији, Рана П. Б. Синг (*Rana P. B. Singh*); професор Стивен Хант (*Stephen Hunt*) са Универзитета Западне Енглеске; Јан Инерхофер (*Ian Innerhofer*) са Универзитета у Бечу; Адела Захаријадес (*Adela Zachariades*) из Фондације за одбрану демократије из Вашингтона.

Теме које се појављују тичу се опшег односа религије и политике, религије и друштва, религије и права, а срећу се и веома специјализоване студије случајева које третирају однос религије и политике широм света. Само као пример би се могло навести неколико текстова. Тако се рад Стивена Ханта, професора Универзитета Западне Енглеске, бави утицајем једне од најбрже растућих протестантских нових верских заједница – пентекосталне, на политику у САД и Уједињеном Краљевству. То је текст који морају прочитати сви који се баве утицајем религије на политику у обе поменуте земље, али и утицајем који пентекосталци могу имати на политику било где у свету, па и у Србији. У њему се отвара и питање правног статуса тзв. малих верских заједница, које је веома актуелно у нашем правном систему.

Текст професора Ране П. Б. Синга третира верски контекст сукоба на широком подручју Јужне Азије, али и ван ње. Он обухвата догађаје везане за Авганистан, Непал, Индонезију, Индију, подручје које обухвата скоро две милијарде људи и чини *Политикологију религије* неопходним штивом за разумевање тамошњег утицаја више религија (ислама, будизма и хиндуизма) на политику, као и њихових међусобних односа веома важних у борби за очување светског мира. Посебно је важна анализа Шантикумара Хетиарачија који, служећи се Веберовом методологијом, показује везу између економије, политике и религије, што је у досадашњим секуларизованим теоријама о друштву представљало скоро табу тему, с обзиром на дуго присутан аксиом да религија не може битно да утиче на политику, а поготово

не на економију. Хетиарачи доказује да је такав приступ једностран и да се утицај религије не само мора уважавати, него да он може да буде и одлучујући за привредну активност.

Тема броја 1/2008 је „Арапско-исламски свет – поглед изнутра“. О вредности и аутентичности текстова сведочи чињеница да сви аутори текстова долазе из окружења о коме говоре. Користећи своје непосредно искуство и научна сазнања, они дају изванредну анализу збивања у том делу света, где је религија нераскидиво везана са политиком, која истовремено представља важан фактор данашње светске политике. Борба коју међународна заједница води против тероризма, палестинско-израелски сукоб и низ других историјских, правних, а пре свега политичких односа, прелама се кроз арапско-исламски свет. Зато ће свакоме, а поготово високошколским институцијама које се баве међународним односима, али и носицима политичких функција, ове анализе бити неопходне за потпуније разумевање тамошњих збивања. Аутори ове рубрике анализирају и збивања у Турској од доласка исламиста на власт (Фатма Сундал), феномен цихада из муслиманске перспективе (Анила Султана), сложену ситуацију у Либану и могући допринос маронитске цркве процесу националног помирења (Зијад Фахед), приступ арапских муслимана збивањима на просторима бивше Југославије у последњим деценијама XX века и данас (Цафер Абдулмахди Сахиб), итд.

Од теоријских текстова у рубрици *анализе*, пажњу нарочито привлаче прилози професора Џона Рекса, који се бави питањем секуларних замена за религију у модерном свету и професора Мирољуба Јевтића, који у истом броју часописа говори о теоријском моделу односа религије и политике, одређујући међу првима предмет и метод те нове научне дисциплине политичких наука. Осим ових анализа, веома је корисна и рубрика приказа нових књига из области политикологије религије и сродних наука. Ту су, између осталог, приближене читаоцима књиге познатог исламисте из Русије проф. Игњатенка, Валида Фареса из САД, али и неких наших аутора (Оливера Потежице и других). Посебно је инструктиван кратак приказ Јана Инерхофера са Бечког универзитета о развоју политикологије религије у земљама немачког језика, који пружа низ информација важних за историју политичких наука. Инерхофер показује да се у земљама немачког говорног подручја политикологија религије све више развија на универзитетским катедрама за политикологију, при чему истиче да се ова дисциплина тамо предаје од 2004. године, док је на Београдском универзитету присутна још од 1993. године.

Сви текстови из овога часописа се у пуном формату могу наћи на Интернету, на адреси www.politicsandreligionjournal.com. Часопис *Политикологија религије* има међународну редакцију састављену од

чланова уредништва из света и Србије, а оснивач и главни и одговорни уредник је Мирољуб Јевтић, професор политикологије религије на Факултету политичких наука Универзитета у Београду. Имајући у виду да ускоро следи објављивање броја 2 за 2008. годину, може се очекивати да ће овај часопис наставити да излази редовно. Једна од гаранција за то је и околност да се у наредним бројевима као главни уредници појединих бројева очекују веома истакнута имена светске науке.